

ПРО СТРОКИ І ТЕРМІНИ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

Поняття строків та термінів в адміністративному праві та правовій науці загалом є визначальним, адже ці категорії формують зміст правовідносин, впливають на права та обов'язки суб'єктів, породжують правові наслідки. Вивчаючи дане питання важливим аспектом є теоретичне та практичне осмислення понять «строк» та «термін», а також їх аналіз в розрізі різних галузей права та національного законодавства.

Ключові слова: *строк, термін, період, розумний строк.*

Понятие сроков в административном праве и правовой науке в целом является определяющим, ведь эта категория формирует содержание правоотношений, влияет на права и обязанности субъектов, порождает правовые последствия. При изучении данного вопроса, важным аспектом является теоретическое и практическое осмысления понятия "срок", а также его анализ в разрезе разных отраслей права и национального законодательства.

Ключевые слова: *срок, период, разумный срок.*

The notion "term" in administrative law and in law science in general is determinate one. This category forms the content of legal relations, effects on subjects' rights and obligations, creates legal consequences. Studying this issue, the most important aspect is theoretical and practical understanding the notion of "term", as well as its analysis broken down by different law institutes and national legislation.

Key words: *term, period.*

Постановка проблеми: Адміністративні правовідносини не існують абстрактно, а виникають, змінюються та припиняються в часі. У правових нормах, як засобах впливу на поведінку людей, використовується не філософська категорія «час», а правова – «строк». Філософське та правове поняття строків та термінів не збігаються в площині людського розуміння. А отже, їх деталізоване висвітлення має визначальне значення не лише для теорії права, але й для практичної дії зокрема.

Аналіз досліджень даної проблеми: Категорії «строк» та «термін» в адміністративному праві та правовій науці досліджувались неодноразово, проте з висвітленням переважно в навчальній літературі. Відсутні фундаментальні монографічні праці, в яких було б комплексно і ґрунтовно досліджене дане питання. Найбільша увага приділялась строкам захисту цивільних права та оскарженню дій суб'єктів у кримінальних справах, тоді як про строки в розрізі адміністративного права мова практично не йшла. Загалом, основу теоретичного вивчення даного питання було закладено напрацюваннями нижчеперелічених науковців: В.Б. Авер'янова, Р.С. Алімова, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, Ю.П. Битяка, Л.Р. Білої, С.В. Ващенко, І.П. Голосніченка, М.А. Гурвича, О.С. Дугенця, Р.А. Калюжного, Т.О. Коломоєць, А.Т. Комзюка, В.В. Луць В.Д. Сорокіна, Н.В. Черногор та ін.

Мета дослідження: Мета дослідження полягає у чіткому визначенні понять «строк» та «термін», що впливають на учасників адміністративних правовідносин, спонукаючи їх до своєчасного здійснення наданих їм прав чи виконання покладених на них обов'язків. Строки та терміни, як їх часткове поняття, важливі засоби впорядкування суспільних відносин, а їх вияв у дії норм адміністративного права є безпосереднім результатом діяльності публічної адміністрації та інших суб'єктів адміністративного права. Тому, висвітлюючи дане питання важливо чітко визначити правові аспекти даної проблематики, зокрема: дослідити існуючі дефініції строків та термінів, їх класифікації, проаналізувати наукові думки та практику щодо обчислення строків та термінів.

Виклад основного матеріалу: У правових нормах, як засобах впливу на поведінку людей, використовується не філософська категорія «час», а правова – «строк» як відрізок часу. Такий строк не існує сам по собі, він завжди несе певні наслідки, з його настанням чи спливом закон пов'язує виникнення, зміну чи припинення правовідносин.

Поняття «строк», «термін», «момент» які відображають правові категорії, часто включаються до змісту правових норм. У правовому регулюванні суспільних відносин законодавець, з огляду на фактор часу, використовує саме категорію «строк» як певний період у часі, та «термін» – як певний момент у часі.

Строк – це визначений законом, договором або іншим юридичним актом відтинок часу (період), встановлений для здійснення відповідних дій, реалізації прав або виконання зобов'язань, і з настанням чи закінченням якого пов'язується певна дія чи подія, що має юридичне значення [1, с. 857].

Строк в адміністративному праві є відображенням дії часу в адміністративних правовідносинах, є виявом соціального часу (як форми існування соціальної матерії, суспільного буття), є важливим правовим засобом цілеспрямованого регулювання діяльності фізичних та юридичних осіб. Строки дисциплінують

учасників правовідносин, забезпечують чіткість і визначеність прав та обов'язків суб'єктів. Адміністративно-правові строки є темпоральною формою руху адміністративних правовідносин, формами існування і розвитку суб'єктивних прав та обов'язків, що становлять їх зміст. Суб'єктивне право і обов'язок відповідно, є можливістю або необхідністю здійснення їх носіями будь-яких дій або утримання від їх здійснення. Змістом строку є або дія, або подія. Поза цими фактами встановлення та існування строків не мають сенсу. Тому, настання або закінчення строку набуває значення не само по собі, а в сукупності з подіями або діями, для вчинення або утримання від вчинення яких цей строк встановлено [2, с 152].

Статтями 251 та 252 Цивільного кодексу України дані наступні визначення категорій строк та термін, а саме: строком є певний період у часі, зі спливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення. Терміном є певний момент у часі, з настанням якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення. Строк та термін можуть бути визначені актами законодавства, правочином або рішенням суду. Строк визначається роками, місяцями, тижнями, днями або годинами. Термін визначається календарною датою або вказівкою на подію, яка має неминуче настати. [3].

Цікавим є поняття «розумний строк», визначене в п. 11 ч. 1 ст. 3 КАС України: найкоротший строк розгляду і вирішення адміністративної справи, достатній для надання своєчасного (без невиправданих зволікань) судового захисту порушених прав, свобод та інтересів у публічно-правових відносинах [4, с. 15]. В ракурсі цивільного законодавства, розумним строком окреслюють поняття, що означає необхідність врахувати усі конкретні обставини, в яких діють учасники правовідносин.

Таким чином, досліджуючи та аналізуючи поняття «строк» та «термін», можна зазначити, що строк є поняттям складним, містить у собі відлік початку та кінця.

За допомогою термінів починають обчислюватись чи припиняють обчислюватись строки, в межах яких здійснюється реалізація та захист учасниками правовідносин своїх прав та обов'язків.

Термін – певний момент у часі – конкретна календарна дата або певна подія, що має неодмінно настати [5, с. 818]. Розрізняють терміни, що входять до складу строків, та терміни щодо їх складу не входять та можуть існувати самостійно.

У законодавстві часто поряд із строками та термінами використовується поняття «момент», а саме: «у момент», «на момент», «до моменту», «з моменту», «у будь-який момент», та ін.; та поняття «період» – проміжок часу в календарних строках чи часових межах якого здійснюється певний процес; в правовому значенні – передбачений у законодавстві проміжок часу, з яким пов'язують виникнення, зміну і припинення відповідних правовідносин [6, с. 504].

Похідним категорії строк є «процесуальний строк» – час, встановлений для вчинення тих чи інших процесуальних дій у кримінальному, цивільному, адміністративному, конституційному процесі. Метою встановлення процесуальних строків є забезпечення оперативності судочинства, здійснення дисциплінуючого впливу на учасників процесу [7, с 397]. Строки у процесуальних галузях права утворюють інститути, які визначають природу відповідного процесу. Процесуальні строки – це встановлені законом або судом строки, у межах яких вчиняються процесуальні дії. Процесуальні строки визначаються днями, місяцями і роками, а також можуть визначатися вказівкою на подію, яка повинна неминуче настати [4, с. 325]. Настання або закінчення процесуального строку набуває значення лише у сукупності з діями чи подіями, для вчинення або утримання від вчинення яких цей строк встановлено. Без дії чи події процесуальні строки не набувають змісту і значення.

Ряд науковців виокремлюють похідну від категорії «строк» «строки накладення адміністративного стягнення», а саме: не пізніше, як через 2 місяці з дня вчинення правопорушення, а при правопорушенні, що триває, чи два місяці з дня його виявлення. У разі відмови в порушенні кримінальної справи або про закриття кримінальної справи, але за наявності в діяннях ознак адміністративного правопорушення адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через місяць з дня прийняття стягнення, визначаючи її як строк, до спливу якого може бути накладено рішення про відмову в порушенні кримінальної справи або її закриття [8, с. 260].

Строки встановлені і застосовуються в усіх видах національних та міжнародних правовідносин. Чинне законодавство України, юридична наука і практика розрізняють різноманітні види строків у праві і класифікують їх відповідно до певних критеріїв.

Науковці О.Г. Братель та С.А. Пилипенко пропонують строки поділяти на визначені: а) актами цивільного законодавства (законні): строки, що визначаються законодавчими органами в актах цивільного законодавства (строк подання заяви про апеляційне оскарження постанови суду першої інстанції, ч. 3 ст. 186 КАС України; строк подання касаційної скарги, ч. 1 ст. 212 КАС України); б) правочинами (договірні): строки, котрі визначають сторони в правочинах за їх бажанням, будь-якої тривалості, якщо інше не передбачено законом; в) рішенням суду (судові): строки, що встановлюються судом загальної юрисдикції, господарським або третейським судом; г) адміністративним актом.

За ступенем самостійності строки можна поділяти на: імперативні (строки, котрі не можна змінити за згодою сторін) та диспозитивні (строки, які передбачені законом, але можуть бути змінені за згодою сторін) [9, с 61].

Досліджуючи питання класифікації строків науковці В.О. Процевський та О.В. Гаврилук поділяють думки О.Г. Брателя, С.А. Пилипенка та інших, вважаючи, що за правовими наслідками, які породжують настання або закінчення строків, останні поділяються на: а) правовстановлюючі; б) правозмінюючі; в) правоприпиняючі. А за ступенем визначеності на: а) абсолютно визначені: встановлюються вказівкою на певний

період часу або календарну дату; б) відносно визначені: встановлюються менш точно (вказівка на подію, яка повинна відбутись, або визначається початок строку оціночними поняттями «негайно», «у розумний строк» та ін.); в) невизначені: такі строки мають місце тоді, коли незважаючи на передбачувану терміновість зобов'язання, строк взагалі не встановлюється (наприклад безстрокова оренда) [10, с. 87].

Правовідносини прийнято поділяти на регулятивні та охоронювані. В регулятивних правовідносинах встановлювані строки – це строки здійснення суб'єктивних прав і виконання обов'язків, в охоронюваних – строки захисту прав. Це, зокрема, строки : 1) гарантійні; 2) оперативного захисту; 3) претензійні; 4) позовна давність; 5) процесуальні.

В.В. Луць в розрізі цивільного права пропонує класифікувати строки за розподілом обсягів прав та обов'язків сторін за окремими періодами часу, розрізняючи загальні строки (загальний строк виконання зобов'язання в цілому) та окремі строки такі як річні, квартальні, місячні (строк виконання частини від цілого зобов'язання) [11, с. 29]. Вважаємо, що дана класифікація є прийнятною і при класифікації строків в адміністративному праві.

О.В. Шовкова поділяє строки наступним чином: а) в залежності від сфери застосування на: 1) приватні – сфера дії яких є цивільне, сімейне, трудове, екологічне, міжнародне приватне права; 2) публічні – сфера дії – конституційне, адміністративне, фінансове кримінальне та ін.; б) в залежності від виокремлення відповідних «масивів» права на: 1) матеріальні строки (встановлені актом законодавства чи іншим джерелом матеріального права, правочином або рішенням суду строки існування, здійснення і захисту суб'єктивних прав); 2) процесуальні (встановлені судом строки, в межах яких учасники процесу мають право або зобов'язання вчинити певні процесуальні дії чи сукупність таких дій).

Загальне значення для всіх інститутів права має визначення строків за способами їх встановлення. Строк визначається закінченням періоду часу, що обчислюється роками, місяцями, тижнями, днями, годинами. Іноді строк або термін визначається вказівкою на подію, що має неминуче настати: питання про відкриття провадження в адміністративній справі суддя вирішує не пізніше наступного дня після надходження позовної заяви до адміністративного суду або закінчення строку, встановленого для усунення недоліків позовної заяви, у разі залишення позовної заяви без руху (ч. 3. ст. 107 КАС України). За часову категорію може бути взято подію, настання якої є неминучим на відміну від події, що використовується при укладення умовних правочинів (можливість настання події може бути ймовірною).

Особливу увагу слід приділити поняттю початкового строку, який має особливе значення для правильного його обчислення і встановлення в залежності від того чи іншого юридичного факту.

В адміністративному праві початок плинку строку встановлюється: а) визначеною подією; б) технічною обставиною; в) подією.

Кінцеві строки, як характерний елемент події, можуть завершити свою дію плинку шляхом призупинення (здійснення) і пропущення (збігу), якщо у встановлений законом період не були вчинені дії, що вимагаються.

Оскільки строки визначаються роками, місяцями, тижнями, тощо, вони мають свій початок, який пов'язується з конкретною календарною датою або з подією, як неминуче має настати. Але календарна дата або день настання події при обчисленні тривалості строку не враховується. Строк починається або з наступного дня після календарної дати, або з наступного дня після настання події.

Як початок, так і закінчення строків, обчислюваних роками, місяцями, днями тощо, прив'язується до конкретної календарної дати. Строк обчислюваний роками спливає у відповідний місяць і число останнього року цього строку, а коли він обчислюється місяцями, то у відповідне число останнього місяця цього строку. Строки, які визначаються півроком або кварталами року, обчислюються за правилами, що стосуються місячних строків, при цьому піврічний строк дорівнює 6 місяцям, а квартальний – 3 місяцям. Відлік кварталів ведеться з початку року. Якщо квартальний строк почався 10 березня 2010 року, то він закінчується рівно через 3 місяці, тобто 10 червня 2010 року. Якщо строк визначено у півмісяця, то він розглядається як строк, що обчислюється днями і вважається за тривалістю як такий, що дорівнює 15 дням, незалежно від того, чи кількість днів у відповідному календарному місяці ділить по 15 днів (наприклад у лютому). Тому, півмісячний строк спливає на 15 день з його початку. Такі самі правила діють щодо строків, які обчислюються тижнями: тиждень дорівнює 7 дням, а тижневий строк спливає у відповідний день останнього тижня строку. Наприклад, тижневий строк розпочатий в понеділок закінчується у понеділок наступного тижня [2, с. 153; 9, с. 61; 10, с. 88]. Аналогічне обчислення строків закладено в ст. 4.8 Кодексу РФ про Адміністративні правопорушення [12].

Відповідно до ст. 73 КЗпП України неробочими днями є вихідні дні: субота і неділя при п'ятиденному робочому тижні, і неділя при шестиденному робочому тижні, в тому числі і перенесені Кабінетом Міністрів України вихідні дні, а також святкові дні: 1 і 2 січня, 7 січня, 8 березня, 1 і 2 травня, 9 травня, 28 червня, 24 серпня [13]. Якщо святковий день припадає на вихідний, то цей вихідний переноситься на перший робочий день. Тому, коли останній день строку припадає на неділю або інший неробочий день, то днем закінчення строку вважається найближчий за ним робочий день. Ці самі правила поширюються і на такі випадки, коли вихідними днями офіційно визначаються робочі дні. Тоді, вчинення дії у найближчий робочий день за вихідним днем вважається вчасним [5, с.807-808]. Аналогічні за змістом є статті 253-254 ЦК України, корті окреслюють категорію строків в цивільному праві [3].

Важливим моментом при аналізі питання обчислення строків мають положення, закладені в ст. 103 КАС України: перебіг строку, закінчення якого пов'язане з подією, яка повинна неминуче настати, закінчується наступного дня після настання події (заява про апеляційне оскарження постанови суду першої інстанції подається протягом десяти днів з дня її проголошення, а не з наступного дня після її проголошення, ч. 3 ст. 186 КАС України). Останній день строку триває до двадцять четвертої години, але якщо в цей строк слід було вчинити процесуальну дію в суді, де робочий час закінчується раніше, строк закінчується в момент закінчення цього часу. Строк не вважається пропущеним, якщо до його закінчення позовна заява, скарга, інші документи чи матеріали або грошові кошти здано на пошту чи передані іншими відповідними засобами зв'язку. Зупинення провадження в адміністративній справі зупиняє перебіг усіх процесуальних строків у цій адміністративній справі. Перебіг процесуальних строків продовжується з дня поновлення провадження.

Існують особливості обчислення строків у справах, пов'язаних з виборчим процесом чи процесом референдуму. Такі строки, відповідно до ст. 179 КАС України, обчислюються календарними днями і годинами. Останнім днем строку, що має закінчитись з настанням певної події, є день, що передусь дню зазначеної події. Днем бездіяльності є день встановленого законом строку, в який мало бути вчинено дію або прийнято рішення. День подання позовної заяви, апеляційної скарги є день її надходження до відповідного суду [4].

Цікавими є моменти вчинення дій в останній день строку. Так, в ст. 255 ЦК України зазначено наступне: якщо строк встановлено для вчинення дії, вона може бути вчинена до закінчення останнього дня строку. У разі, якщо ця дія має бути вчинена в установі, то строк спливає тоді, коли у цій установі за встановленими правилами припиняються відповідні операції. Письмові заяви та повідомлення, здані до установи зв'язку до закінчення останнього дня строку, вважаються такими, що здані своєчасно [3]. За аналогією закону, дана норма може застосовуватись в до адміністративних правовідносин.

Стаття 102 КАС України передбачає регулювання порядку продовження та поновлення процесуальних строків, і цей порядок залежить від того, яким способом установлений строк – законом або судом. Продовження строку – надання нового строку на вчинення тієї процесуальної дії, яка не була з поважної причини вчинена у заздалегідь встановлений строк [14, с. 91].

Юридичні факти завжди розглядаються у нерозривній сукупності з поняттями правових строків та термінів, тому особливої уваги вартує питання дослідження юридичних фактів не тільки як підстав для виникнення правовідносин, а як правову категорію, що забезпечує механізм визначення та застосування правових строків та термінів.

Н.В. Черногор, В.В. Луць, С.В. Резниченко та ін. вважають, що строки та терміни при їх встановленні, а іноді і при їх протіканні, можна вважати юридичними фактами – діями, та відповідно, при закінченні строків або настанні термінів вони набувають вигляду події. З даною думкою повністю погоджуємось.

Строки та терміни як юридичні факти не можна віднести ні до дій, ні до подій в їх реальній формі. Настання строку та терміну неминуче, а також, його неможливо змінити або скасувати, тому, що час плине в будь-якому випадку. Строки та терміни постійно знаходяться в русі, визначають часові параметри тих чи інших правовідносин, перетворюються з дій у події, з суб'єктивної категорії в об'єктивну, і навпаки. Строки та терміни – розташування у часі, тобто, тривалість певних юридичних фактів один відносно одного. Строки та терміни є правовою категорією, в якій відбуваються події або здійснюються дії (бездіяльність), та яка породжує юридичні наслідки лише у зв'язку з діями і подіями.

Отже, на підставі аналізу викладеного можна ствердити, що «строк» – визначений період часу, зі спливом кого пов'язана певна дія чи подія, внаслідок якої виникають, змінюються чи припиняються адміністративні правовідносини. «Термін» може визначати граничні межі правових строків, момент початку, зміни чи припинення правових відносин, а також момент настання чи припинення негативних або позитивних наслідків для учасників цих правовідносин. Строки не мають самостійного місця у загальній системі юридичних фактів. Строки як часова форма, в якій відбуваються події або здійснюються дії (бездіяльність), породжують юридичні наслідки лише у зв'язку з діями і подіями [15, с. 117].

Підтримуючи думку М.А. Гурвича, О.А. Красавчикова та В.В. Луць погоджуємся з тим, що класифікація строків в юридичній науці, згрупованих за різними критеріями, має враховувати юридичну природу того чи іншого строку і його місце в системі інститутів права зокрема.

Строк за своєю юридичною природою належить до категорії особливих юридичних фактів. Як правило, вони є вольовими за своїм формуванням і походженням, але підпорядковуються об'єктивним закономірностям перебігу часу.

Отож, суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників правовідносин виникають, розвиваються й припиняються у певний час. Дія самих законів також обмежена в часі. Строки та терміни, що встановлюються у правовідносинах, як вияв соціального часу, є важливим правовим засобом цілеспрямованого регулювання діяльності.

Список використаної літератури

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю.С. Шемиченка. – К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. – 992 с.
2. Правознавство: Підручник. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. – 505 с.

3. Цивільний кодекс України [текст] чинне законодавство України зі змінами та доповненнями станом на 4 червня 2012 р.: (відповідає офіційному текстові) – К.: «Центр учбової літератури», 2012. – 270 с.
4. Науково-практичний коментар кодексу адміністративного судочинства України / за загальною редакцією О.М. Пасенюка. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 699 с.
5. Енциклопедія цивільного права України / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; відп. ред. Я.М. Шевченко. – К.: Ін Юре, 2009. – 952 с.
6. Т № 4. Юридична енциклопедія: в 6 т. / Редкол.: Ю.С. Шемчушенко (голова редкол.) та ін. – К.: Укр. енцикл., 1998.
7. Большой юридический словарь / [под ред. А.Я. Сухарева, В.Е. Крутских]. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФА-М, 2004. – 704 с.
8. Юридичні терміни. Тлумачний словник / В.Г. Гончаренко, П.П. Андрушко, Т.П. Базова та ін., за ред. В.Г. Гончаренка. – 2-ге вид., стереотипне. – К.: Либідь, 2004. – 320 с.
9. Братель О.Г., Пилипенко С.А. Цивільне право України: [Посібник для підготовки до іспитів]. – К.: ФОП Ліпкан, 2010. – 256 с.
10. Процевський В.О., Гаврилюк О.В. Цивільне право України: Навчальний посібник. У 2 т. – Харків: ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2007. – Т.1. – 292 с.
11. Строки і терміни у цивільному праві: монографія / В.В. Луць. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 320 с.
12. http://www.consultant.ru/popular/koap/13_4.html#p575
13. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
14. Тертишников В.Ф. Цивільний процесуальний кодекс України: науково-практичний коментар. – Х.: СПД ФО Вапнярчук Н. – М., 2007. – 576 с.
15. Адміністративне судочинство у справах, пов'язаних із виборчим процесом: монографія / Ківалов С.В., Бачеріков О.В. – О.: Фенікс, 2012. – 202 с.

УДК 658.152:330.341.1

Н. С. Ситник

к. е. н., доцент,

Львівської державної фінансової академії

СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ СФЕРИ ТОВАРНОГО ОБІГУ

Узагальнено наукові праці в сфері інвестиційно-інноваційної модернізації. Систематизовано інвестиційно-інноваційні механізми модернізації сфери товарного обігу.

Ключові слова: *товарний обіг, модернізація, інвестиції, інновації, механізми.*

Обобщены научные труды в сфере инвестиционно-инновационной модернизации. Систематизированы инвестиционно-инновационные механизмы модернизации сферы товарного оборота.

Ключевые слова: *товарный оборот, модернизация, инвестиции, инновации, механизмы.*

Proceedings in sphere of investment and innovative modernization are generalized. Investment and innovative mechanisms of modernization of commodity turn sphere are systematized.

Key words: *a commodity turn, modernization, investments, innovations, mechanisms.*

Постановка проблеми. Створення, а також впровадження результатів інноваційної діяльності практично завжди пов'язані з інвестиційними процесами, адже інновації переважно нерозривні із значними часовими затратами, є витрато- та трудомісткими. В процесі реалізації інноваційних проектів здійснюються істотні транзакційні витрати на пошук наукових ідей, їх обґрунтування, прийняття рішення про розробку, охорону, захист, комерціалізацію тощо. Відтак, інновації та інвестиції часто або ототожнюють, або об'єднують (інвестиційно-інноваційний процес тощо), або навіть трактують інновації як окремих етап інвестиційного процесу. Нерозривне поєднання інвестицій та інновацій залишається актуальним і в контексті дослідження особливостей модернізації сфери товарного обігу.

Своєю чергою, одним із концептуально вірних шляхів стимулювання інвестиційно-інноваційної модернізації сфери товарного обігу видається покращення інвестиційної привабливості територій держави через розробку та реалізацію заходів стратегій залучення інвестицій в межах програм соціально-економічного розвитку. Важливе місце тут може відводитися розробці інвестиційних карт, удосконаленню інституційного середовища акумулювання інвестицій та координації процесів розвитку підприємств торгівлі, включно зі створенням інвестиційних та торговельно-логістичних, офісних, розважальних парків.